

Aleksandra Olender
ORCID: 0000-0001-7145-5801
Wojskowa Akademia Techniczna
im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie
Wydział Logistyki

FORMUŁOWANIE KATEGORII POJĘCIOWEJ PRZESTĘPCZOŚCI ZORGANIZOWANEJ I TERRORYZMU

FORMULATION OF THE CONCEPTUAL CATEGORY OF ORGANIZED CRIME AND TERRORISM

Streszczenie: Celem przedmiotowej pracy jest analiza i ocena obecnej terminologii w zakresie przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Główny problem badawczy pracy określono w formie pytania: jaka jest terminologia i istota przestępczości zorganizowanej i terroryzmu? Celem pobocznym natomiast było wskazanie aktów prawnych odpowiadających za sprawne zwalczanie przestępczości zorganizowanej i terroryzmu w wymiarze międzynarodowym. W pracy zastosowano następujące metody badawcze: definiowanie, które pozwoliło na określenie jednoznaczności terminów, analizę i syntezę, które pozwoliły na odpowiednią interpretację zastanych danych jakościowych, indukcję i dedukcję, które pozwoliły na znalezienie odpowiedzi na rozważne w pracy pytanie badawcze. W pracy posłużono się także metodą analizy porównawczej w zakresie definicji dotyczących omawianego zakresu. Zastosowano również analizę źródeł, monografii, artykułów naukowych traktujących o badanej tematyce.

Słowa kluczowe: przestępczość zorganizowana, terroryzm, terminologia, przestępczość, kryminologia, bezpieczeństwo

Summary: The purpose of this work is to analyze and evaluate current terminology in the field of organized crime and terrorism. The main research problem of work was defined in the form of a question: what is the terminology and the essence of organized crime and terrorism? The secondary objective, however, was to identify legal acts responsible for efficiently combating organized crime and terrorism in the international dimension. The following research methods were used in the work: defining, which allowed to determine the unambiguity of terms, analysis and synthesis, which allowed for proper interpretation of the qualitative data, induction and deduction, which allowed to find answers to a research question that is prudent at work. The work also uses the method of comparative analysis in the scope of definitions related to the discussed scope. The analysis of sources, monographs, and scientific articles dealing with the subject was also used.

Keywords: organized crime, terrorism, terminology, crime, criminology, security

Wprowadzenie

Problematyka przestępczości zorganizowanej i terroryzmu od kilkadziesiąt lat jest przedmiotem rozmaitych debat na forach międzynarodowych. Oba te terminy odnoszą się do zjawisk niezwykle złożonych w których ramach nielegalne struktury obejmują swoją kontrolą wiele dziedzin życia społeczno-gospodarczo-politycznego. Część z nich specjalizuje się w popełnianiu przestępstw w wybranych – najcięższych – kategoriach, a pozostałe prowadzą tak zwaną działalność wielokierunkową. Należy również zauważyć, że wszelkie tego typu działania wywierają znaczący wpływ na społeczeństwo, które należy chronić przed działaniem tego typu negatywnych zjawisk. Zwalczanie przestępczości zorganizowanej i terroryzmu zależy jednak od wielu czynników, włączając w to wolę decydentów politycznych, patrzących dalej niż doraźne potrzeby kampanii wyborczej oraz aktywność organów ścigania.

W polskim systemie bezpieczeństwa narodowego znaczącą rolę w tym zakresie, bez wątpienia, odgrywa Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, będąca instytucją wiodącą w tym zakresie. Efektywna realizacja celów niesie jednak za sobą liczne wyzwania i problemy. Bez podjęcia pewnej polemiki wobec tej problematyki terminologii obu tych zjawisk nie jest możliwe efektywne ich zwalczanie.

Konceptualizacja pojęć

Tematyka przestępczości zorganizowanej i terroryzmu od lat budzi wiele kontrowersji. Prowadzone są w tym zakresie liczne debaty zarówno na szczeblu krajowym i na szczeblu transnarodowym. Duże problemy pojawiają się już w zakresie terminologii obu tych zjawisk¹.

Przestępczość zorganizowana to swoisty proces, który wpływa na wiele dziedzin życia zarówno społecznego, jak i gospodarczego. Ciekawym zjawiskiem jest fakt, że większość grup przestępczych prowadzi działania wielowektorowe (skupiając się na przestępstwach różnego rodzaju) lub specjalizują się w popełnianiu konkretnego typu przestępstw².

W obecnym dyskursie naukowym coraz częściej zauważane są szczególne powiązania pomiędzy przestępczością zorganizowaną i terroryzmem. Podobieństwo to widoczne jest przede wszystkim w zakresie metod zdobywania środków finansowych przeznaczonych na realizację określonych celów organizacji. Jednak, jak w przypadku przestępczości zorganizowanej głównym celem działań jest zdobycie jak największych zysków, zatem cel głównie zarobkowy, tak w przypadku grup o charakterze terrorystycznym, podstawowym celem jest zdobycie środków do realizacji celów politycznych czy też wywierania nacisku³.

Dokonując analizy historycznej zjawiska należy zauważyć, iż pojęcie przestępczości zorganizowanej zostało utworzone w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku na terenie USA celem zdefiniowania dużej organizacji przestępczej, do której należały osoby głównie pochodzenia włoskiego, co w nawet współczesnej opinii społecznej często jest powodem, dla którego mafię uznają się za synonim określenia przestępczości zorganizowanej, a nie jako jedną z grup przestępczych. Wspomniana definicja została opublikowana przez Komisję Specjalną ds. Stosowania Prawa i Wymiaru Sprawiedliwości. Określała ona przestępstwo zorganizowane, jako rodzaj szeroko rozbudowanej organizacji, hierarchicznej, której członkowie podlegają żelaznej dyscyplinie, realizującej określone cele długofalowe o charakterze nielegalnym. Terminologia ta podkreśla celowość popełnianych przestępstw przez członków organizacji⁴.

Badacze tego zjawiska zauważają, że takie podejście do próby zdefiniowania tego problemu jest dalece uniwersalne i pozwala na skuteczne stosowania tej definicji niezależnie od wymogów prawa karnego w danym państwie⁵. W Europie przyjęto definicję, iż przestępczość zorganizowana stanowi proces współpracy trzech lub więcej osób przez długi czas, celem realizacji celowych działań o charakterze nielegalnym, traktując te długofalowe działania jako narzędzia do osiągnięcia różnego rodzaju korzyści lub zdobycia wpływów⁶.

Biorąc pod uwagę problemy dotyczące terminologię zjawiska terroryzmu to sytuacja wygląda w tym przypadku niewiele lepiej w porównaniu do problematyki zjawiska definiowania terminu przestępczość zorganizowana. Niestety do tej pory nie udało się przeforsować ani jednej uniwersalnej definicji mogącej odnosić się do prób zdefiniowania tego zjawiska. Większość istniejących definicji traktuje o terroryzmie zbyt szeroko lub syntetycznie, podchodząc do zagadnienia, przedstawiają ten termin w sposób zbyt wąski⁷. W przypadku tego zjawiska istnieje również problem nachodzenia na siebie kilku innych definicji, sprawiających trudności w odróżnieniu ich od siebie, czego przykładem może być problematyką stosowania terminu dotyczącego aktów terroru.

¹ E.W. Pływaczewski, *Przestępczość zorganizowana*, Warszawa 2011, s. 23.

² Ibidem, s. 83.

³ Zob.: J. Pimlott, *Encyklopedia terroryzmu*, Warszawa 2005.

⁴ Zob.: R. Godson, W.J. Olson, *International Organized Crime*, Washington 1993.

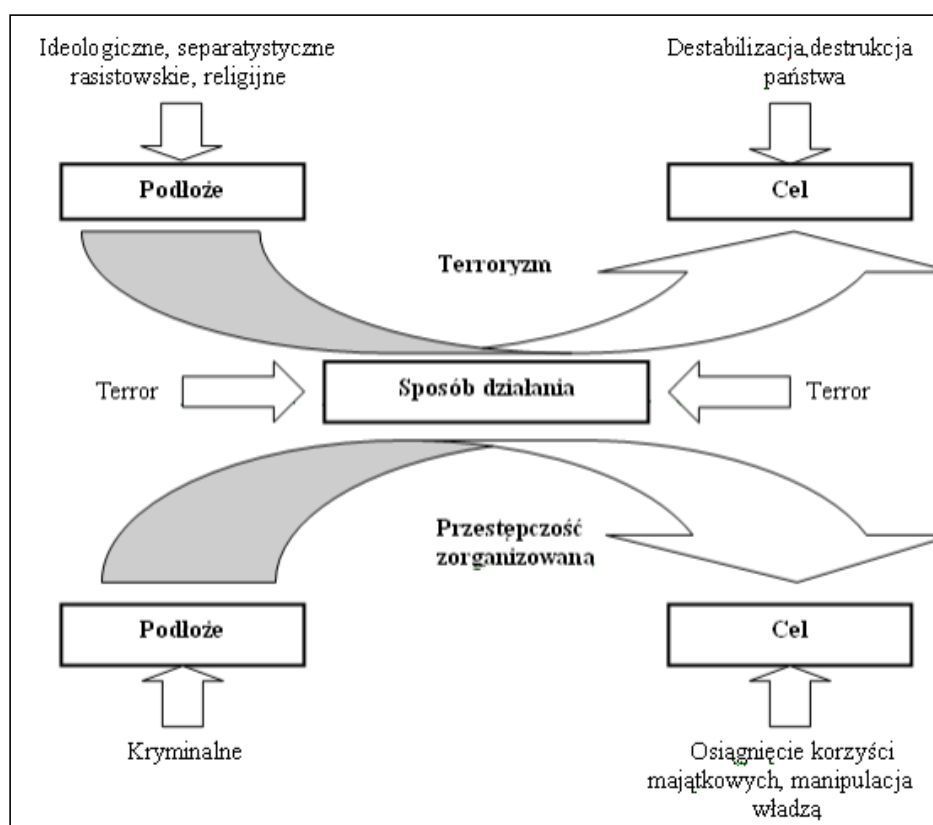
⁵ Z. Rau, *Podstawy prawne zwalczania amerykańskiej przestępczości zorganizowanej – unormowania Racketeer Influenced and Corrupt Organizations*, "Prokuratura i Prawo" 2000, nr 12, s. 43.

⁶ Zob.: *Konwencja na sesji pięćdziesiątej piątej Zgromadzenia Ogólnego ONZ w 2000 roku*.

⁷ E. Wojciechowski, *Terroryzm. Analiza pojęcia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2009, nr 1, s. 55.

Centralna Agencja Wywiadowcza, dokonując próby zdefiniowania zjawiska terroryzmu, utożsamia to zjawisko z zagrożeniem użycia przemocy celem uzyskania określonych celów politycznych, czy to poprzez działalność określonych osób, czy też poprzez realizację swoich zamierzonych działań poprzez grupy osób. Organizacja Narodów Zjednoczonych natomiast definiuje ten problem jako zbiór metod lub działań ingerujących w sposób negatywny w zasady Narodów Zjednoczonych, stanowiąc bezpośrednie zagrożenie dla pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego⁸.

Geneza tego zjawiska jest jednak znacznie dłuższa niż w przypadku przestępczości zorganizowanej. Terroryzm można bowiem spotkać już w działaniach Asasynów. Definicja ta stała się jednak popularna w opinii społecznej dopiero w okresie rewolucji francuskiej. Był to jednak termin określający zbiór swoistych działań, często brutalnych mających na celu utrzymanie pokoju społecznego⁹. Różnice pomiędzy przestępczością zorganizowaną i terroryzmem przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 3. Terroryzm a przestępczość zorganizowana

Źródło: K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Wyd. TRIO, Warszawa 2008, s. 39.

Dokonując analizy powyższego rysunku, można zauważyć, iż celem grup przestępczych jest przede wszystkim zdobycie władzy, możliwości wpływania na decyzję, mając na uwadze chęć poszerzenia swoich wpływów oraz zysków. Celem terrorystów natomiast jest przede wszystkim destabilizacja państwa lub obalenie rządzących w danym momencie rządów. Niektórzy badacze, jak na przykład Kuba Jałoszyński, uważają, iż w związku z wyżej przeprowadzoną interpretacją, zjawisk tych nie można uznać za tożsame¹⁰.

⁸ K. Indecki, *W sprawie definicji normatywnej terroryzmu [w:] Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny. Terroryzm w ujęciu praktycznym*, E. Pływaczewski (red.), Kantor Wydawniczy Zakamycze, Zakamycze 2005, s. 273-277.

⁹ B. Hołyst, *Terroryzm*, t. 1, Lexis Nexis, Warszawa 2011, s. 68.

¹⁰ K. Jałoszyński, *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Wyd. TRIO, Warszawa 2008, s. 39.

Istota omawianych zjawisk

Biorąc pod uwagę szybkie tempo rozwoju grup przestępczych w Polsce, również w naszym kraju, na potrzeby polskiego prawa dość szybko dokonano próby zdefiniowania zjawiska przestępczości zorganizowanej, korzystając rzecz jasna z istniejących już terminologii zachodnich. W związku z tym termin ten określono jako działanie organizacji o charakterze przestępczym, mające na celu uzyskanie jak największych zysków poprzez popełnianie przestępstw czy to natury kryminalnej, czy też o charakterze gospodarczym przy użyciu środków przemocy¹¹. Wskazano również cechy najczęściej spotykane dla tego typu grup:

- działanie celem zdobycia wpływów,
- długofalowe plany działania,
- hierarchiczność,
- silne rządy szefów grup,
- brutalność,
- rozszerzanie wpływów na arenę międzynarodową¹².

Dla zrozumienia istoty omawianych zjawisk warto skonfrontować wskazane cechy z charakterystyką terroryzmu. Czynniki charakteryzujące grupy o charakterze terrorystycznym to chociażby:

- przemoc jako metoda działania,
- chęć uzyskania jak największego rozgłosu,
- szerzenie aury strachu wśród społeczeństwa,
- działania mają na celu obalenie rządów, czy też porządku międzynarodowego¹³.

Mając na uwadze przeprowadzoną analizę, można jednoznacznie zauważyć, iż istnieje wiele cech wspólnych pomiędzy obydwoma analizowanymi zjawiskami. Obie grupy opierają się w swoich działaniach na przemocy, dużej brutalności oraz popełnianiu przestępstw najcięższych gatunkowo, takich jak chociażby morderstwa. Ponadto obie grupy dążą do szerzenia poczucia strachu i paniki wśród społeczeństwa, zdobywając w swoim rozumieniu, dodatkowy szacunek¹⁴.

Należy również podkreślić, że bardzo często działania grup o charakterze terrorystycznych są takie same, jak działania grup o charakterze przestępczym. Różni je wyłącznie to, iż grupy przestępcze chcą uzyskać jak największy zysk z prowadzonych interesów. Dla grup terrorystycznych natomiast środki zdobywane przez kryminalne procedury stanowią podstawę do realizacji swoich celów wobec konkretnych rządów lub grup społecznych¹⁵.

Zwraca również uwagę fakt, iż grupy przestępcze oraz grupy terrorystyczne opierają się na podobnej strukturze, której podstawową cechą jest hierarchiczność. W organizacjach tych, każdy z członków posiada wyznaczoną rolę, dla której wyznaczone są konkretne działania, z których to członkowie grup są rozliczani przez szefa grupy¹⁶.

W świetle kryzysu migracyjnego, jaki nawiedził Europę w ostatnich latach, należy zauważyć, iż grupy przestępcze rozpoczęły szeroko zakrojoną współpracę już nie tylko w zakresie handlu bronią, ale również w zakresie fałszowania dokumentów, pozwalających terrorystom przenikać do Europy, posiadając nową tożsamość¹⁷.

---

¹¹ Zob.: W. Mądrzejowski, *Pojęcie przestępczości zorganizowanej i działalność zorganizowanych struktur przestępczych na świecie*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, W. Jasiński (red.), W. Mądrzejowski, K. Wiciak, Szczytno 2013.

¹² O. Krajniak, *Zorganizowane grupy przestępcze. Studium kryminalistyczne*, Warszawa 2011, s. 209.

¹³ S. Wojciechowski, *Terroryzm na początku XXI wieku. Pojęcie, istota i przyczyny zjawiska*. Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Poznań 2011, s. 71.

¹⁴ J.W. Wójcik, *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej*, Warszawa 2011, s. 138.

¹⁵ Zob.: S. Redo, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w Azji Centralnej*, Warszawa 2007.

¹⁶ G. Nowacki, J. Bielecka, *Służby specjalne w zwalczaniu zagrożeń terrorystycznych w Polsce i na świecie*, *Bezpieczeństwo i Ekologia* 2017, nr 9, s. 33.

¹⁷ A. Czop, J. Piwowarski, *Aktualne ruchy migracyjne jako czynnik zagrożenia terrorystycznego w Europie i w Polsce*, [w:] *Policyjne siły specjalne w Polsce*, K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, A. Babiński (red.), Szczytno 2015, s. 27–45.

Jak donoszą zresztą doniesienia medialne oraz analizy czołowych badacze, że grupy przestępcze w Europie, głównie na terenach południowych, np. na Bałkanach prowadzą działalność w zakresie nielegalnego, morskiego transportu uchodźców. Działania te przynoszą duże korzyści organizacjom specjalizującym się w popełnianiu tego typu przestępstw¹⁸.

Jak już wcześniej wspomniano, organizację o charakterze przestępczym oraz grupy o charakterze terrorystycznym łączy wiele wspólnych cech. Należy jednak zwrócić również uwagę na wiele cech, odróżniających te organizacje od siebie. Jak zauważono w tym artykule, główną istotną różnicą jest cel działań prowadzonych przez obie grupy¹⁹.

Uwagę zwraca również fakt, iż grupy o charakterze przestępczym z zasady nie ingerują w politykę państwa, nie zależy im na zmianach w porządku organizacyjnym państw. Interesującym zjawiskiem jest kwestia zaufania społecznego. Grupy o charakterze terrorystycznym znacznie częściej są akceptowane w odbiorze społecznym, niż grupy przestępcze. Przestępczość zorganizowana, zazwyczaj jest bowiem organizacją wykorzystującą zwykłych ludzi. Natomiast terroryzm, a szczególnie terroryzm separatystyczny często, postrzegany jest przez niektórych obywateli w ujęciu pozytywnym, niekiedy nawet patriotycznym, partyzanckim, mającym na celu walkę o wolność²⁰.

Podstawa prawna w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu

Podstawy prawne w zakresie zwalczania terroryzmu sięgają początków XX wieku, kiedy to w 1907 roku w Hadze użyto tego terminu, odnosząc się do aktów ataku na obiekty cywilne. Kolejne wzmianki dotyczącego tego terminu pojawiają się w zapisach licznych konferencji na szczeblu międzynarodowym, takich jak Komisja Prawa z La Paz, z 1919 roku oraz z Brukseli w roku 1926²¹.

Wydarzenia te miały swój wydzźwięk również w kolejnych latach, podczas konferencji w Warszawie, Brukseli, czy też Madrytu. Wynikiem tych wszystkich spotkań był wielki sukces działalności Ligi Narodów (w sumie to jedna z nielicznych), jakim bez wątpienia było podpisanie konwencji w sprawie zapobiegania i zwalczania terroryzmu w roku 1937²².

Jak podaje Tomasz Aleksandrowicz, problem terroryzmu na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych pojawił się dopiero w latach siedemdziesiątych XX wieku. ONZ pierwotnie uznawało tę kwestię jako problem wewnętrzny konkretnych państw. Dopiero w późniejszych latach, na czele z wydarzeniami z 11 września, Rada Bezpieczeństwa uznała ten problem za zagrożenie globalne, wymierzone przeciwko międzynarodowemu pokojowi i prawom człowieka na świecie²³.

Jak zauważa Witold Ostant, w przypadku ONZ-u bardzo często sprzeczne interesy państw utrudniają postawienie wspólnego, uniwersalnego celu państw członkowskich w zakresie walki z terroryzmem, utworzeniu struktur zwalczania terroryzmu w świecie oraz jego przeciwdziałaniu²⁴.

W XXI wieku Organizacja Narodów Zjednoczonych przygotowała wiele protokołów sektorowych, z których najważniejszym jest rezolucja o numerze 1373 z dnia 28 września 2001 roku²⁵.

¹⁸ Zob.: G. Nowacki, *Zagrożenia terrorystyczne na świecie*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, 2015, nr 4 (44).

¹⁹ Zob: J.G. Hülsmann, *Etyka produkcji pieniądza*, Warszawa 2016.

²⁰ K. Świdorski, Z. Kuźniar., *Międzynarodowy terroryzm jako największe zagrożenie bezpieczeństwa współczesnego świata*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2015, nr 20, s. 318–331.

²¹ Zob: Ł. Kulesa, *Zwalczanie terroryzmu a prawo międzynarodowe*, „Biuletyn PISM” 2004, nr 19.

²² P. Rakowski, *Raport TE-SAT Europolu – zwalczanie terroryzmu w Unii Europejskiej*, „Wspólnoty Europejskie” 2007, nr 4(185), s. 58.

²³ Zob: M. Marcinko, *ONZ wobec terroryzmu międzynarodowego*, Fundacja Instytut Studiów Strategicznych, Kraków 2008.

²⁴ W. Ostant, *Zwalczanie terroryzmu we współczesnym świecie*, „Przegląd Zachodni” 2006, nr 4, s. 195.

²⁵ I. Popiuk-Rysińska, *Ewolucja stanowiska Rady Bezpieczeństwa NZ wobec terroryzmu międzynarodowego*, [w:] *Terroryzm w świecie współczesnym*, E. Haliżak, W. Lizak, L. Łukaszuk, E. Śliwka (red.), Fundacja Studiów Międzynarodowych – Fundacja Misyjno-Charytatywna Księży Werbistów i Błogosławionego Józefa z Szantungu, Warszawa-Pieniężno 2004, s. 145-160.

Do najważniejszych konwencji antyterrorystycznych ONZ zalicza się:

- konwencję o przestępstwach i innych bezprawnych aktach dokonanych na pokładzie samolotu z 1963 roku,
- konwencję o zwalczaniu bezprawnego zawładnięcia statkami powietrznymi z 1970 roku,
- konwencję o zwalczaniu bezprawnych czynów przeciwko bezpieczeństwu cywilnemu z 1971 roku,
- konwencję o zapobieganiu i karaniu za przestępstwa wobec osób korzystających z ochrony międzynarodowej z 1973 roku,
- konwencję o zakazie brania zakładników z 1979 roku,
- konwencję o ochronie materiałów nuklearnych z 1980 roku,
- protokół o zwalczaniu bezprawnych aktów wobec lotnisk służących międzynarodowemu lotnictwu cywilnemu z 1988 roku,
- konwencję o przeciwdziałaniu bezprawnym czynom przeciwko bezpieczeństwu żeglugi morskiej z 1988 roku,
- protokół o zwalczaniu bezprawnych aktów przeciwko stałym platformom zlokalizowanym na szelfie kontynentalnym z 1988 roku,
- konwencję o znakowaniu plastikowych substancji wybuchowych w celach ich detekcji z 1991 roku,
- konwencję o zwalczaniu terrorystycznych zamachów bombowych z 1997 roku,
- konwencję o zwalczaniu finansowania terroryzmu z 1999 roku,
- konwencję o zwalczaniu aktów terroryzmu nuklearnego z 2005 roku.

W zakresie wykładni prawa międzynarodowego, równie ważną pozycję w aspekcie zwalczania terroryzmu światowego piastuje Rada Europy opierająca swoją aktywność na wartościach takich jak prawa człowieka, suwerenne rządy państw oraz zasady szeroko rozumianej demokracji. Ważną instytucją w tym zakresie jest również Komitet Ekspertów ds. Terroryzmu (CODEXTER), powstały na początku XXI wieku²⁶. Do najważniejszych konwencji zaś zaliczyć możemy:

- Europejską konwencję o zwalczaniu terroryzmu z 27 stycznia 1977 roku wraz z protokołem nowelizującym z dnia 15 maja 2003 roku,
- Europejską konwencję o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 roku wraz z pierwszym i drugim protokołem nowelizującym z dnia 15 października 1975 roku oraz 17 marca 1978 roku,
- Europejską konwencję o wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych z dnia 20 kwietnia 1959 roku wraz z pierwszym i drugim protokołem nowelizującym z dnia 17 marca 1978 roku oraz 8 listopada 2001 roku,
- Europejską konwencję o przekazywaniu postępowań w sprawach karnych z dnia 15 maja 1972 roku,
- Europejską konwencję o odszkodowaniach dla ofiar przestępstw popełnionych z użyciem przemocy z dnia 24 listopada 1983 roku,
- Konwencję w sprawie prania brudnych pieniędzy, poszukiwania, zajmowania i konfiskaty dochodów pochodzących z popełniania przestępstw z dnia 8 listopada 1990 roku,
- Konwencję w sprawie cyberprzestępczości z dnia 23 listopada 2001 roku wraz z dodatkowym protokołem dotyczącym penalizacji czynów o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym popełnionych przy użyciu systemów komputerowych z dnia 28 stycznia 2003 roku,
- Konwencję Rady Europy o zapobieganiu terroryzmowi z dnia 16 maja 2005 roku,

---

²⁶ M. Balcerzak, *Standardy Rady Europy w zakresie ochrony ofiar aktów terrorystycznych*, [w:], *Polityczne metody zwalczania terroryzmu*, K. Liedel, J. Marszałek-Kawa, S. Wudarski (red.), Dom Wydawniczy DUET, Toruń 2006, s. 25.

- Konwencję Rady Europy w sprawie prania brudnych pieniędzy, poszukiwania, zajmowania i konfiskaty dochodów pochodzących z popełniania przestępstw oraz w sprawie finansowania terroryzmu z dnia 16 maja 2005 roku.

Działania państw Unii Europejskiej w zakresie zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu opierają się przede wszystkim na wspólnej Strategii Bezpieczeństwa Wewnętrznego Unii Europejskiej w latach 2015-2020, w której za podstawowe cele strategiczne uznano:

- zwalczanie terroryzmu oraz prowadzenie działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie możliwości werbunków potencjalnych osób przez radykalne grupy,
- zapobieganie przestępczości zorganizowanej,
- zapobieganie działaniom nielegalnym w cyberprzestrzeni²⁷.

Wymieniona wyżej strategia zwraca również uwagę na konieczność poszerzenia współpracy międzynarodowej oraz wzmocnienia struktur zarządzania wiedzą, mając pod szczególną uwagę kwestie przetwarzania danych oraz dzielenia się informacjami pomiędzy państwami Unii Europejskiej w zakresie posiadanych informacji o grupach przestępczych i terrorystycznych oraz o ich członkach²⁸.

Żałożenia strategii realizowane są na podstawie szczegółowych planów implementacyjnych. Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz Stały Komitet ds. Operacyjnej Współpracy w Obszarze Bezpieczeństwa Wewnętrznego (COSI) monitorują postępy prac w tym zakresie.

Od 2011 roku Unia Europejska realizuje swoisty plan strategiczny dotyczący polityki bezpieczeństwa w Europie i na świecie, mający za zadanie stworzenie efektywnych struktur współpracy wobec problematyki zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu²⁹. Cykl ten Unia aktualizuje co trzy lata. Obecnie jesteśmy w czasie trwania Cyklu 2018-2021, dla którego wyznaczono następujące priorytety:

- walkę z cyberprzestępczością,
- walkę ze zorganizowanymi grupami przestępczymi realizującymi działania w zakresie nielegalnego przemytu ludzi (przede wszystkim imigrantów),
- walkę z nielegalnym handlem bronią,
- walkę z grupami przestępczymi, działającymi w ramach nielegalnych praktyk gospodarczych (wyłudzenia VAT-u i tym podobne),
- walkę z fałszowaniem dokumentów tożsamości o gwarancjach bankowych³⁰.

Bez wątpienia walka z międzynarodową przestępczością zorganizowaną i terroryzmem jest obecnie kwestią niezwykle istotną dla Państw w UE. Utworzenie odpowiednich podstaw na szczeblu prawnym, bez wątpienia jest pierwszym krokiem ku lepszemu. Kraje członkowskie skupiają się przede wszystkim na opracowaniu legislacji w zakresie zwalczania finansowania grup terrorystycznych oraz minimalizacji ryzyka związanego z możliwością nabycia przez grupy przestępcze lub terrorystyczne środków lub materiałów niebezpiecznych³¹.

W zakresie ścigania w wymiarze międzynarodowym przestępstw o charakterze zorganizowanym lub terrorystycznym, istotną rolę odgrywa Europol (Agencja Unii Europejskiej do spraw Współpracy Organów Ścigania)³².

Według Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, główne kierunki działania grup przestępczych w Polsce to produkcja i przemyt narkotyków, papierosów oraz alkoholu, jak również działalność gospodarcza

²⁷ S.L. Mallory, *Understanding Organized Crime*, Sudbury-Canada 2007, s. 4.

²⁸ Zob.: P. Kuzior, *Transgraniczna przestępczość zorganizowana – asymetryczne zagrożenie*, „Prawo Europejskie w Praktyce” 2008, nr 12(54).

²⁹ Zob.: K. Wiciak, *Przestępczość na szkodę Unii Europejskiej*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak (red.), WSPol, Szczytno 2013.

³⁰ *Zapobieganie przestępczości zorganizowanej i terroryzmowi*, <https://www.gov.pl/web/mswia/zwalczanie-przestepczosci-zorganizowanej-oraz-walka-z-terroryzmem>, data dostępu: 15.01.2019.

³¹ Zob.: T. Bąk, *Bezpieczeństwo transgraniczne Polski*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2011, nr 3(161).

³² L. Gruntkowski, Z. Wolny, *Przestępczość zorganizowana [w:] Podręcznik policjanta służby kryminalnej*, J. Kuzulka (red.), Szczytno 2004, s. 252.

czy też handel bronią. Jak podają źródła i analizy, polskie grupy przestępcze są coraz lepiej zorganizowane, korzystają również z najnowszych zdobyczy techniki³³.

W polskich realiach przestępczość zorganizowana, terroryzm i ich zwalczanie nie jest problemem nowym, co więcej, jest on bardzo ważny nie tylko z punktu widzenia jego znaczenia społecznego, ale też dlatego, że dotyczy on w znacznym stopniu wiarygodności organów państwa i potrzeby zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego kraju.

Współdziałanie służb realizujących swe działania na podstawie wielu ustaw na szczeblu międzynarodowym, jak i krajowym umożliwia skuteczne zwalczanie zagrożeń jakimi bez wątpienia są zjawiska zarówno terroryzmu, jak i przestępczości zorganizowanej zarówno o charakterze krajowym, jak i międzynarodowym³⁴.

Podsumowanie

Niewątpliwie zjawiska opisane w opracowaniu są jednymi z ogromnych zagrożeń w obecnej rzeczywistości. Możliwości, jakie daje rozwój technologii, transportu, czy też sposobów komunikacji, sprzyjają łączeniu się ludzi w grupy przestępcze lub grupy o charakterze terrorystycznym. Niejednokrotnie takie grupy stymuluje chęć osiągnięcia szybkiego zysku, najczęściej przez dokonywanie czynów zabronionych, które godzą w dobro każdego, indywidualnego obywatela, ale również w całą gospodarkę kraju.

Należy w znaczącym stopniu rozróżnić jednak oba przedstawione pojęcia. Jak udowodniono wyżej przestępczość zorganizowana i terroryzm posiadają wiele cech wspólnych. Należy jednak w dużym stopniu zwrócić uwagę również na różnice, jakie można znaleźć pomiędzy nimi. Nie ulega wątpliwości, że obie grupy organizacyjne oprócz kwestii hierarchicznych, czy też tradycji lub zasad realizują swoje działania w celu osiągnięcia korzyści materialnych lub finansowych. Jednak czy to na pewno cel?

Z przeprowadzonej analizy źródeł i badań jednoznacznie wynika, że cel ekonomiczny nie przyświeca obu grupom z tego samego powodu. W przypadku grup o charakterze przestępczym bądź kryminalnym głównym motywem zdobywania środków jest wyłącznie chęć zysku. W przypadku grup o charakterze terrorystycznym jednak, organizacje te realizują działania w celu osiągnięcia korzyści dla wyższych celów. Pieniądze, materiały, czy środki są im potrzebne celem realizowania swoich ważniejszych celów. Działania te dotyczą przede wszystkim stosowaniu nacisku, zasiewaniu strachu, czy też osiągania określonych reakcji społeczności międzynarodowej. Działalność przestępcza grup o charakterze terrorystycznym jest zatem swoistym kamieniem milowym na drodze do osiągania celów politycznych.

Podczas prowadzenia badań, uwagę autorki zwrócił również problem definicyjny. Mimo wielu lat badań, pracy wybitnych naukowców – zarówno teoretyków, jak i praktyków, nie udało się wypracować jednej, uniwersalnej, ponadnarodowej definicji przestępczości zorganizowanej. Część teorii jest zbyt szeroka, zawiera w sobie zbyt wiele zmiennych składowych, druga zaś część jest zbyt wąska – nie obejmuje istoty przestępczości zorganizowanej i terroryzmu.

W zakresie podstaw prawnych przeciwdziałania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu zwraca uwagę duża liczba aktów prawnych zarówno w wymiarze międzynarodowym, jak i w aspekcie krajowym. Nie sposób nie zwrócić uwagi na liczne unormowania prawne zarówno organizacji o szczeblu światowym (ONZ), jak i na szczeblu kontynentalnym (Rada Europy), czy też na gruncie krajowym. Mnogość tych ustaleń ma oczywiście znaczące aspekty pozytywne. Uważam jednak, że ich duża liczba wskazuje na problemy, jakie niesie ze sobą terminologia przestępczości zorganizowanej i terroryzmu.

³³ *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej*, <https://www.abw.gov.pl/pl/zadania/zwalczanie-przestepczo/9,Zwalczanie-przestepczosci-zorganizowanej.html>, data dostępu: 10.01.2019.

³⁴ M. Cichomski, A. Fraj-Milczarska, *Struktura zorganizowanych grup przestępczych [w:] Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, L. Paprzycki, Z. Rau (red.), Warszawa 2009, s. 192.

Bibliografia

- Balcerzak M., *Standardy Rady Europy w zakresie ochrony ofiar aktów terrorystycznych*, [w:] K. Liedel, J. Marszałek-Kawa, S. Wudarski, *Polityczne metody zwalczania terroryzmu*, Dom Wydawniczy DUET, Toruń 2006.
- Bąk T., *Bezpieczeństwo transgraniczne Polski*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2011, nr 3(161).
- Cichomski M., Fraj-Milczarska A., *Struktura zorganizowanych grup przestępczych* [w:] *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, L. Paprzycki, Z. Rau (red.), Warszawa 2009.
- Czop A., J. Piwowarski, *Aktualne ruchy migracyjne jako czynnik zagrożenia terrorystycznego w Europie i w Polsce* [w:], *Policyjne siły specjalne w Polsce*, K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, A. Babiński (red.) Szczytno 2015.
- Godson R., W.J. Olson, *International Organized Crime*, Washington 1993.
- Gruntkowski L., Z. Wolny, *Przestępczość zorganizowana* [w:] *Podręcznik policjanta służby kryminalnej*, J. Kuzulka (red.), Szczytno 2004.
- Hołyst B., *Terroryzm*, t. 1, Lexis Nexis, Warszawa 2011.
- Hülsmann G.J., *Etyka produkcji pieniądza*, Warszawa 2016.
- Indecki K., *W sprawie definicji normatywnej terroryzmu* [w:] *Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny. Terroryzm w ujęciu praktycznym*, E. Pływaczewski (red.), Kantor Wydawniczy Zakamycze, Zakamycze 2005.
- Krajniak O., *Zorganizowane grupy przestępcze. Studium kryminalistyczne*, Warszawa 2011, s. 209.
- Kulesa Ł., *Zwalczanie terroryzmu a prawo międzynarodowe*, „Biuletyn PISM” 2004, nr 19.
- Kuzior P., *Transgraniczna przestępczość zorganizowana – asymetryczne zagrożenie*, „Prawo Europejskie w Praktyce” 2008, nr 12(54).
- Mallory L.S., *Understanding Organized Crime*, Sudbury-Canada 2007.
- Marcinko M., *ONZ wobec terroryzmu międzynarodowego*, Fundacja Instytut Studiów Strategicznych, Kraków 2008.
- Mądrzejowski W., *Pojęcie przestępczości zorganizowanej i działalność zorganizowanych struktur przestępczych na świecie*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak (red.), Szczytno 2013.
- Nowacki G., J. Bielecka, *Służby specjalne w zwalczaniu zagrożeń terrorystycznych w Polsce i na świecie*, „Bezpieczeństwo i Ekologia” 2017, nr 9.
- Nowacki G., *Zagrożenia terrorystyczne na świecie*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” 2015, nr 44(4).
- Ostant W., *Zwalczanie terroryzmu we współczesnym świecie*, „Przegląd Zachodni” 2006, nr 4.
- Pimlott J., *Encyklopedia terroryzmu*, Warszawa 2005.
- Pływaczewski W.E., *Przestępczość zorganizowana*, Warszawa 2011.
- Popiuk-Rysińska I., *Ewolucja stanowiska Rady Bezpieczeństwa NZ wobec terroryzmu międzynarodowego*, [w:] E. Haliżak *Terroryzm w świecie współczesnym*, W. Lizak, L. Łukaszuk, E. Śliwka (red.), Fundacja Studiów Międzynarodowych – Fundacja Misyjno-Charytatywna Księży Werbistów i Błogostawionego Józefa z Szantungu, Warszawa-Pieniężno 2004.
- Rakowski P., *Raport TE-SAT Europolu – zwalczanie terroryzmu w Unii Europejskiej*, „Wspólnoty Europejskie” 2007, nr 4(185).
- Rau Z., *Podstawy prawne zwalczania amerykańskiej przestępczości zorganizowanej – unormowania Racketeer Influenced and Corrupt Organizations*, „Prok. i Pr.” 2000, z. 12.
- Redo S., *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w Azji Centralnej*, Warszawa 2007.
- Świdorski K., Z. Kuźniar., *Międzynarodowy terroryzm jako największe zagrożenie bezpieczeństwa współczesnego świata*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2015, nr 20.

Wiciak K., *Przestępczość na szkodę Unii Europejskiej*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczenie. Ujęcie praktyczne*, Jasiński, W., Mądrzejowski, W., Wiciak, K. (red.), Szczytno: WSPol 2013.

Wojciechowski E., *Terroryzm. Analiza pojęcia*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego”, 2009, nr 1.

Wojciechowski S, *Terroryzm na początku XXI wieku. Pojęcie, istota i przyczyny zjawiska*, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Poznań 2013.

Wójcik W.J., *Przeciwdziałanie przestępczości zorganizowanej*, Warszawa 2011.

Zapobieganie przestępczości zorganizowanej i terroryzmowi, <https://www.gov.pl/web/mswia/zwalczenie-przestepczosci-zorganizowanej-oraz-walka-z-terroryzmem>.

Zwalczenie przestępczości zorganizowanej, <https://www.abw.gov.pl/pl/zadania/zwalczeniGe-przestepczo/9,Zwalczenie-przestepczosci-zorganizowanej.html>.